

Vlaamse overheid
Arenbergstraat 9
1000 BRUSSEL
T 02 553 68 00
www.cjsm.vlaanderen.be

VERSLAG

////////////////////////////////////
FOCUSGROEP 3 –SAMENWERKING EN AFSTEMMING M.B.T. DIGITALISERING

2/10/2015 – discussietafel 1

moderator: Karen Jacobs

verslaggever: Wouter Brauns

Samenwerking en afstemming

1. Voor welke onderwerpen is samenwerking noodzakelijk? En waarom?

Volgende onderwerpen worden gekozen (in volgorde):

1. Het digitale 'geclusterd'
2. Kennis/expertise: meest bedreigde, zelf voor opkomen.
3. 'depotinfrastructuur' = hangt samen met waardering/acquisitie + duurzaam, is ook haalbaar. Kans dat het er zal komen is groter. (ex aequo met 2)

Het digitale werd behandeld met nog een klein deeltje kennis/expertise.

2. Digitalisering

Het 'digitale' omvat het digitale beheer en ontsluiting en alles wat daar onder valt.

2.1. Wat zijn drempels:

- Er is een deel ***remmende voorsprong***, doordat al veel systemen zijn al ontwikkeld, wat ook leidt tot versnippering. Tegelijkertijd is er veel meer dat er niet is en zal alles wat er nu is indien nodig wel geconverteerd geraakt.
- Er is algemeen, niet enkel voor erfgoed, een ***gebrek aan technische expertise in organisaties én bij overheden*** (lokaal, Vlaams, ...) als het over digitalisering gaat. Men moet geen specialist zijn om een digitaliseringvisie te hebben, maar een zekere expertise is wel nodig.
- ***Er is een heel duidelijk kader nodig, een visie over legislaturen heen.*** het marsorder moet duidelijk zijn. Vlaanderen moet ook kunnen overrulen: bv. bepaalde zaken in subsidieaanvragen als voorwaarde stellen. Vlaanderen legt evenwel al héél veel op en gebruikt zelf niet voor alles dezelfde databanken.
De vraag is of alles wel gestandaardiseerd kan worden, bv. immaterieel erfgoed? In zulke gevallen moet vooral gezocht worden naar gemeenschappelijke delers: bv. heeft alles een identifier?

- **In kaart brengen.** Wie zijn actoren: moet nog goed in kaart gebracht worden
- **Copyright.** Dit is afhankelijk van het materiaal, maar doorgaans een ramp. Niet iedereen heeft zelfde wensen. Nu wordt er van uitgegaan dat alles van eind negentiende eeuw hier buiten valt. Probleem zijn weeswerken, die je eigenlijk defensief zou moeten aanpakken, maar gebeurt vaak offensief. Zeker belangrijk, zou beter gezamenlijk over nagedacht wordt. Archieven, depots en VRT denken er zelf niet voldoende over.
- **Geld.** Niet alleen voor ontwikkeling, maar ook voor duurzame werking: recurrente kosten én wat als leverancier stopt. Recurrente kosten meteen meenemen in berekeningen een begin projecten. Dit is ook drempel om gestart te raken, maar anders blijvend probleem.
- **Levend houden en ontsluiten.** Probleem bij veel samenwerkingen is duurzaamheid: wat als de ander ophoudt/verandert? Iemand moet eindverantwoordelijkheid nemen.
- **Attitudes van organisaties.** Versterkt in tijden van schaarste, mensen blijven op hun erfgoed zitten. Marktdenken doordeesemt de hele cultuursector. Welke return is er, dit speelt bv ook bij heemkundigen (die zelf ook moeten betalen voor fotomateriaal).
- **Wie doet het eigenlijke werk?** Waar zitten de doeners, binnen of buiten huis? En wat moeten ze doen? Platformen alleen volstaan niet, content moet aangeleverd worden. Vaak bij/via erfgoedcellen, maar blijft moeizaam: heemkundigen zijn hier bv. niet erg enthousiast over + digitale expertise ontbreekt. Binnen musea is het personeel zelf vaak verantwoordelijk. VIAA doet dit niet, maar faciliteert wel, zodat erfgoedpartners zich op hun kerntaak kunnen toeleveren (voor audiovisueel). Gebeurt ook vanuit graad van bedreiging van het erfgoed, prioriteiten/voorbeeldprojecten. Er zijn ook wel tools, maar nergens structureel. Geen follow-up, ondersteuning, langetermijnplanning, ...

2.2. Hoe pak je dit aan?

- **Denken vanuit het erfgoed, niet vanuit organisaties.** [in Ndl is onderzoek één van de vijf puntjes. Onderzoek moet er ook terugvloeien. Is voorwaarde gekoppeld aan subsidie.]
- **Duidelijke visie op punt stellen**
 - **Visie mag niet vrijblijvend zijn,** maar moet stevig onderbouwd zijn. Veel gelijkenissen tussen strategieën tussen Nederlands model en VIAA: er zijn geen duizend mogelijke strategieën. Moeten het warm water ook niet opnieuw uitvinden.
 - **Visie mag niet zomaar top-down zijn, samen aan visie bouwen.** Je kan ook incentives geven, een wortel voorhouden.
 - **Echte strategie nodig, niet enkel capteren, ook vormgeven en uitvoeren.**
 - **Moet lange termijn zijn, over beleidsperiodes heen**
- **Rol overheid**
 - Veronderstelt **stevige rol voor Vlaanderen.** Regierol voor overheid lukt niet altijd. Fijne lijn tussen regisserend – sturend.
 - **Verschillende fasen veronderstellen een verschillende rol voor overheid/overheden/actoren.** Decreten zijn niet altijd en overal het gepaste antwoord. Voor zaken in ontwikkeling misschien andere zaken nodig?
 - **Facilitator,** maar dan vooral in organisatie die dat daadwerkelijk kan uitrollen. Zie vb. VIAA.
 - **Kader, infrastructuur kan boost geven voor het doen** (bv adlib gaf boost aan registratie). Eerder kans dan drempel.
- **Netwerkmodel/Samenwerking**
 - Netwerkmodel **in kaart** brengen (cf. Nederlands model – DEN). Een digitaal netwerk naar Nederlands model is interessant, maar zeker niet zomaar overzetbaar. Het digitale netwerkmodel lijkt op het ice-netwerk. **Complementaire afspraken tussen partijen en organisaties.** Iemand die initiatief neemt en als prioriteit naar voor schuift.
 - **Formaliseren rolverdeling**

- Aantal *knooppunten definiëren en ontbrekende 'aanmaken' of versterken* en taken verdelen. Vervolgens daarnaartoe evolueren binnen tijdspad.
- *Packed*. vooral expertisedeling, sector moet het zelf doen.
- Op niveau van *provincies* al vrij veel expertise. Rol *erfgoedcellen en intercommunales* is dit wel de juiste schaal?
- Ook *federaal* samenwerken moet mogelijk zijn.
- *Erfgoedzorg in andere sectoren aanwakkeren/andere sectoren responsabiliseren*. Nood aan erfgoeddigitalisering niet duidelijk voor andere sectoren. Er komt uit andere sectoren steeds meer erfgoedaanbod. Je kan niet andere sector zomaar in erfgoedlogica meenemen, je kan wel aanwakkeren en responsabiliseren. Visie moet ook kapstok zijn naar andere overheden.

3. Onderzoek en expertise

Wat bedoelen we, waarrond is samenwerking nodig?

Kennisdeling en kennisuitwisseling (verdieping/verbreding) – valoriseren van kennis:

- *Afstand naar departementen onderwijs nog groot voor de sector*. Vooral hoger onderwijs, meer richting wetenschappen. Hoe raak je geaccrediteerd, hoe middelen aanboren, niet erkend als wetenschappelijk instituut... Ook gekoppeld aan opleidingsprofielen.
- *Verdieping en verbreding nodig*. Er is een onderscheid tussen onderzoek doen en expertise verlenen. Zowel m.b.t. inhoudelijke als erfgoedtechnische: nood aan meer onderzoek en kennisverspreiding.
- *Onderzoek kan een belangrijk exportproduct zijn voor de sector*. Moet sector dat zelf doen of vooral faciliteren?
- *Accreditatie blijft een nijpend punt – erkenning als wetenschappelijke instelling*
- *Deels disciplinegericht*. Gaat over historisch opgebouwde expertise, die soms vernieuwend/experimenteel is. Sommige kennis verwerf je wel enkel 'op de job'.
- *Toekomstige openingen?* Er lopen gesprekken, ikv Horizon 2020, maar hiervoor moet je geaccrediteerd zijn. Raadsconclusies gaan al breder dan enkel roerend. Erasmus plus. Mogelijk nog andere programma's, maar moeilijk te weten wat er allemaal is en erg arbeidsintensief.